

Samassa veneessä – yksin vai yhdessä

Airi Kulmala, Susanna Kaasinen

Maatalous Itämeren rehevöittäjänä puhututtaa jatkuvasti. Päästöjen todellisesta määrää ei tiedetä, mutta maataloudesta tulevaa kuormitusta ei voida ohittaa. Päästöistä ei päästä koskaan täysin eroon, sillä viljelijä ei voi vaikuttaa kaikkiin päästöihin vaikuttaviin tekijöihin. Edes epärealistinen maatalous-tuotannon lopettaminen ei johda päästöjen yhtäkkiseen loppumiseen. Mutta päästöjä on pystytty ja pystytään vielä vähentämään.

Viljelijöiden oma Baltic Deal

Baltic Deal on seitsemässä Itämeren maassa toimiva EU:n Itämeristrategian lippulaivahanke, jonka rahoittajat ovat EU:n Itämeren ohjelma ja NEFCO/NIB Baltic Sea Action Plan Trust Fund. Aloite Baltic Deal -hankkeesta tuli alun perin tuottajilta itseltään. Suomessa hanketta toteuttaa MTK. Myös Ruotsissa päävastuussa on tuottajajärjestö. Baltian maissa, Puolassa ja Tanskassa hanketta vetää neuvontajärjestö.

Tavoitteenamme on lisätä mahdollisimman tehokkaiden maatalouden vesiensuojelumenetelmien käyttöä. Menetelmien tulee olla sellaisia, että ne sopivat osaksi tilan normaalia arkea ja ovat myös taloudellisesti toteuttamiskelpoisia. Toimintatavan muutokseen perustuvat menetelmät voivat vähentää kustannuksia. Toisaalta erityisinvestointeja vaativat menetelmät voivat olla kalliita, jolloin viljelijällä ei ole aina niihin varaa vaikka tahtoa olisikin.

Tieto kulkee

Hankemme on koontanut internetsivuilleen kattavan tietopaketin maatalouden vesiensuojelusta. Sivuilta löytyy tietoa itse menetelmistä, mutta myös siitä, miten viljelijöiden vesiensuojeluneuvontaa voidaan tehostaa. Lisäksi teoriatietoa välitetään erilaisissa koulutuspäivissä.

Runsaan sadan tilan esittelytilaverkosto on tärkeä osa hankettamme. Suomesta verkostossa on mukana kymmenen tilaa. Tiloilla kokeillaan vesiensuojelumenetelmiä, ja toiset viljelijät voivat käydä näillä tiloilla tutustumassa, miten menetelmät käytännössä toimivat. Konkreettisesta esimerkistä oppii paremmin kuin paperilta: ”jos tämä toimii naapurilla, niin miksi se ei toimisi minulla”.

Esittelytiloja hyödynnetään myös maasta toiseen suuntautuvilla opintomatkoilla. Ne ovat tärkeitä, sillä kaikki menetelmät eivät ole vielä saaneet jalansijaa omassa maassa. Suomalaiset viljelijät ovat käyneet

esimerkiksi Tanskassa tutustumassa tilakohtaiseen biokaasun tuotantoon ja Puolassa hyvin toimivaan neuvontaan. Ruotsalaiset ja tanskalaiset ovat puolestaan vertailleet kokemuksiaan mm. suojavaöhykkeistä. Ruotsissa suojavaöhykkeiden perustaminen on vapaaehtoista, mutta Tanskassa viljelijöiltä vaaditaan nyt uuden lain nojalla 10 metrin suojavaöhykkeitä kaikkien vesistöjen varsille. Suomessa on käynyt vierailijoita tutustumassa meidän rakennettuihin kosteikkoihimme, jotka Ruotsia lukuun ottamatta ovat melko harvinaisia muissa hankemaissa. Odotamme lisää vierailijoita tänä vuonna.

Sääntöjä tarvitaan

Hankkeen aikana on haastateltu viljelijöitä maatalous- ja Itämeri-kysymyksistä kuudella Itämeren saarella: Ahvenanmaalla, Gotlannissa, Öölannissa, Hiidenmaalla, Saarenmaalla ja Bornholmilla. Suurin osa haastatelluista oli sitä mieltä, että pelkät vapaaehtoistoimet eivät riitä Itämeren suojelussa vaan myös pakollisia keinoja tarvitaan. Eräs haastateltavista ilmaisi asian näin: ”Ei liikaa holhoamista, mutta jos tuloksia halutaan, sääntöjä tarvitaan.”

Haastatellut olivat myös sitä mieltä, että maatalouden osuutta Itämeren rehevöitymisessä liioitellaan. Kaikkien sektorien pitää kantaa kortensa kekoon päästöjen vähentämisessä. Samoin kaikkien Itämeren alueen viljelijöiden pitäisi osallistua ravinnepäästöjen vähentämistalkoisiin, ja sääntöjen tulisi olla samat kaikille. Osa haastatelluista viljelijöistä Ahvenanmaalla, Gotlannissa ja Öölannissa sekä Bornholmilla oli sitä mieltä, että he ovat tehneet jo tarpeeksi ja lisäponnistelut tulisi suunnata Baltian maihin ja Puolaan.

Tilanne vaihtelee maittain. Kun osa liettualaisista viljelijöistä vasta rakentaa tiivistä lantavarastoa, osa tanskalaisista viljelijöistä miettii jo lietteen happamoittamista tai biokaasulaitoksen perustamista. Toimenpiteet pitää aina sopeuttaa maan yleiseen kehitysvaiheeseen. Vesien suojelussa pitkällä olevat Pohjoismaatkin ovat kulkeneet nykytilan saavuttaakseen pitkän matkan. Matkalle on mahtunut myös virheitä, jotka toivottavasti pystytään välttämään muissa maissa.

Tärkeintä on, että kaikki soutavat yhdessä samaan suuntaan. Yksin huopaaminen ei vie venettä perille.

Airi Kulmala, projektikoordinaattori
Susanna Kaasinen, projektityöntekijä
Baltic Deal / MTK

Aikaisemmin sarjassa ilmestyneitä kolumneja

Nro.		Kirjoittaja
1/2013	3.1.2013	Itämeren alueen jäsenvaltiot ja eurokriisi Olli Rehn, varapuheenjohtaja, Euroopan komissio
47/2012	20.12.2012	Ryöstöretkien ja kaupankäynnin meri - Itämeren kansojen seikkailut esihistoriallisella ajalla Jarl-Thure Eriksson, kansleri, Åbo Akademi
42/2012	16.11.2012	Pullopостia - Meri yhdistää Suomea ja Viroa Aleksi Härkönen, suurlähettiläs, Suomen suurlähetystö, Tallinna
37/2012	12.10.2012	Venäjän WTO-jäsenyyden alkumetreit Heli Simola, ekonomisti, Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitos
34/2012	21.9.2012	Cleantechista ratkaisu Itämerelle ja Suomen talouskasvulle Jyri Häkämies, elinkeinoministeri, Työ- ja elinkeinoministeriö
30/2012	24.8.2012	Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä laajalla rintamalla Erkki Tuomioja, ulkoasiainministeri, ulkoasiainministeriö
11/2012	9.3.2012	Itämeri on kirkkojen meri Kari Mäkinen, arkkipiispa, Suomen evankelis-luterilainen kirkko
7/2012	10.2.2012	Itämeren kohtalo ratkaistaan puhdistamoilla eikä juhlapuheissa Juha Nurminen, puheenjohtaja, John Nurmisen Säätiö
1/2012	6.1.2012	Työnjaolla tehokkuutta Itämeren alueen yhteistyöhön Thomas Götz, Saksan Suomen suurlähettiläs
16/2011	11.11.2011	Nya regler för emission inom Östersjöområdet Christian Ramberg, toimitusjohtaja, Turun Satama
1/2011	5.8.2011	Turun kaupunki ja EU:n Itämeristrategia Aleksi Randell, Turun kaupunginjohtaja, Centrum Balticum -säätiön pj.